

Cometius hispanus ordinis minorum Abaginlico Anselmo meie matuano. S.

Eribis magni

fice Anselme mesa in manus tuas incidisse que
stionem illam de subiecto naturalis phisie a cla-
sissimo viro ac summo philosopho Abagistro nicoletto vernia theatino editam ac
legisse te in ea quam multa que schoti doctoris subissimmi. Cuius doctrinam psi-
teris sententie aduersantur. adiecisti ipsam totam fere questionem philosopho-
rum principi Aristotelii tuo iudicio dissentire. Postremo rogas ut ad te rescribas quid ab
aristotele et schoto de hac questione receperim et an assentiat Aristotelii dissentiaue Schotus.
Ego vero qui omnia tibi debeo quod a me petis. meum officium negare non possum. Id circa non
ut tantum viri dicta damnare veliz. Sed quo tibi satis faciam primum etiam veritati. quod amicis pre-
ferenda phis iudicauit ethicorum primo. Literis mando quid ex ipsius phisie fonte de propria
questione degustaret. Tu vero cum ea legeris diligenter. Si questiocula fuerit tuo accusis-
simo ingenio digna cum reliquis que a nobis accepisti reponas vale.

Cometij hispani ordinis minorum Artium
doctoris et sacre Theologie magistri. Questio
per utilis de cuiuscumque scie subiecto principaliter
in naturalis phisie foeliciter incipit.

trium secundum

¶bi et sui commentoris sententia cor
pus mobile sit natus phisie subiectum
primus. Ad hanc questionem dissoluendam imitatur
ad vngue subtilissimum doctorum Johannem scho-
num sumum Aristotelicum sic procedit. Prior ratione
propria subiecti descriptione et ex narratione quodam
contra multorum opinionem evidenter ducatur. Secundum
respondebo ad quodcumque et dabo modum multiplican-
di scias primas et subalternas sicutem principales
ac et propria subiecta in singulis scientiis assignandas
Quo ad primum dico quod ratione propria et formalis su-
bieci habitus scientifici est pertinere virtualis primo
oibus veritates istius habitus cuius est subiectum.
Pro huius rationis declaratione permitto quod ex sua
phisi ab omnibus concessum est. scilicet subiectum per sua
principia essentialia est totalis cum in eum omnium pas-
sionum que nata sunt effluere a principiis essentia-
libus ipsius subiecti dico nata sunt per aliasque pas-
siones relatives quod dependet a termino infinito
respectu qualiter terminus pertinet ad quodcumque subiectum
ut est subiectum talis passionis cum fundamento non
possit taliter terminus pertinere virtualiter. et ex hoc se-
quistur subiectum et totaliter cum pertinere virtualiter in
esse oibus suas passiones tamen quam adequate effectum
sicut ceterae causae pertinent virtute suorum effectus. Ex
hoc permisso evidenter inferi iuxta phisi dictum secundum
metaphysice et quinto capitulo ad aliquid ubi vult
scibile mensurare scienciam per subiectum pertinere vir-
tute passiones incognoscit sicut pertinet in entitate.
Hoc sic declaro. quiditas quocumque habens passio-
nes in quocumque intellectu causam conceptum sui proprium
simpliciter et perfectum et distinctum seu dissimilitudinem causat
notitiam incomplexam et complexam omnium suarum pas-
sionum. ita quod intellectus habens perfectissimum con-
ceptum et abstractum et incomplexum quiditatis virtute in-
cludit passiones huiusmodi evidenter notitiam complexarum.
Prior dissimilitudinis de dissimilitudine quod est virtus per se nota
et immediata. Secundum notitiam passionum de dissimi-
litione que est est per se evidenter et immediata. Tertiis
ispassionum de dissimilitudine que media et sci-
biles est cui intellectus per immediata principia ne-
cessario assentit. sicut et ipsis principiis per terminos
ubi notandum est quod termini principio per se nota-
rum taliter habent identitatem quod alter alterum evidenter in-
cludit videlicet dissimilitudinem quod dissimilitudinem formaliter est
Idem includit actualiter et essentialiter ipsum dissimi-
litionem et evidenter hoc est immediata. Ideo non
bene capiunt scotum quod dicunt dissimilitudinem non pertinere

dissimilitudinem. non dicunt schotus et pertinet virtualiter
sed ut alibi dicit essentialiter et verissimum est. Dis-
similitudo vero pertinet passionem virtualiter sicut pri-
cipium quod totale continet effectum cuius passioni est ratio
liter eadem. Omnis nam ppositio immediata et per
se nota in scientiis speculatoriis constituitur aut ex
dissimilitudine et dissimilitudine aut ex dissimilitudine et propria
passione aut ex subiecto huius conceptum simpliciter
simpliciter et propria passione. quod intellectus habens
notitiam incomplexam perfectam tali terminorum habet
apud se necessariam cum unionis immediate eorum.
et si eos coponat habet necessariam cum et eundem
formitatis actus coponendus ad terminos
compositos que conformitas eiusdem est immedia-
ta et per se nota veritas ppositionis. et hac ratione
non potest intellectus apprehendere huiusmodi termini
nos et compositionem quoniam apprehendat formitatem
et immediatam veritatem inclusam in rationibus formalis
bus terminorum. et hoc modo principia cognoscimus
in quantum terminos cognoscimus per posteriorum.
Et per huiusmodi principia immediata tamen per
casus precipit intellectus necessario unionem seu inhe-
rentiam passionum ad subiectum. et hoc modo acquirit
scienciam. Ex his apparent manifeste quomodo subic-
tum continet per se veritates immediatas. et per istas con-
tinet ut per se virtualiter veritates immediatas oibus
scibiles de ipso per se. hoc est adequare virtualiter quod
suum quodcumque in quantum tale per se essentialiter includit est
medius propter quid ad sciendas huiusmodi verita-
tes immediatas. et sic per se pertinet virtualis prior
per propria et formalis ratio subiectum in genere scibi-
li. Nam circumscripsit quocumque alio a ratione formalis
subiecti adhuc pertinet oibus huiusmodi veritates
ut quod et de nullo alio sciuntur nisi per ipsum subiectum
tamen per medium vel per eius quodcumque rationem. euiden-
ter percludit subiectum ratione et per se virtualiter pertinere
oibus scibiles veritates de ipso. Ex hac ratione
descripta deduco et ponentes octo conditiones
necessario requiri ad subiectum primum. ponunt su-
perflua et omittunt quod simpliciter est necessarium
nam posuisse istis octo non ponit continentia virtualis
quod simpliciter necessaria est ad rationem formalē
subiectum ut supra declaratum est. et ipsa continentia vir-
tualis per se includit oibus conditiones necessario regu-
litas ad propria rationem subiecti per se manifeste de-
clarato. nam si aliquid subiectum pertinet virtualiter
et per se ratione formalē oibus passiones sci-
biles de ipso huiusmodi ratione necessario quod tam
enim subiectum est ens reale vel fundatum sente reali.
et secundum quod est unum non solum entitate analogie
ut dicunt. sed etentitatem enuntiationis dissimilitudine a
pho in antepredicamentis. nam cum nullum genus su-
biectum scire possit esse equinotum ut vult. Cometa
et 4. metaphysice comento secundo et non potatur
sibi nec in tota metaphysica medius per abnegationem
virtusque extremitum sequitur illud esse enuntiationem

logice et metaphysice. Et n. vniuersitatem stat cum analogia l. n. ponat Comentator ibidem mediū inter equum pprie, et vniuersum stricte quod non est analogum cum dicit quod ens non est equum ut canis. nec vniuersum ut animal relinqitur quod sit vniuersum analogum sicut et conuenit ipsi enti. dissimilitudo vniuersorum polita a phis. In textu. n. expresse dicit phis quod non dicit ens equum. Tertia probatio. s. quod sit vniuersalissimum in scia non est de ratione subjecti immo acceditus subjectio ut arti. t. clare ostendit. quarta probatio. videlicet adequatum h. ab eis non bene ponat qualiter debeat esse ista adequatum subjecti intelligi in eo quod dicitur p. Nam p. ut accipit phis p. posteriorum capitulo de vniuersali dicit adequatum sic et primum insit subjectio in quantum tale et cuilibet per ipsum aut per eius formaliter rationem. quia conditione vero quod sit p. notum puenit subjectio per hoc quod pertinet omnes veritates immediatas et mediatas quod ex hoc eius notitia incompleta presupponit notitiae complexe principiorum propriorum quod que in perfectissimum coceptum subjecti resoluuntur. Presupponit et notitiae conclusionum scibilia quod in principia resoluuntur. et per phis ad ipsum stat ultima resolutio in scia in qua ipsum est simplus primus ac si presupponit de ipso quod est et quod est per posteriorum. Ad quoddem ab eis non recte exponat quod est subjectum esse per notum. arti. sed et intelliges. Sexta. s. quod habeat partes subjectivas. et si subjectis sciarum proximatis pte conueniat non tam dicit phis habere partes necessario regredi ad rationem subjecti et postea declarabis. et quoniam h. partes scientiarum erit subjecti de pluribus per ipsum subjectum taliter per mediū virtualiter per p. pertinet huiusmodi veritates. Septima probatio. vero quod habeat passiones oio superflue ponit. nam si est genus subjectum scie quod ignorat ipsum necessario habere passiones. cum scia sit passio non demonstrabilium de subjecto. quas ipsum subjectum per virtualiter includit. Octaua probatio. evidenter continet in virtuali pertinencia quod subjectum per sua principia formalia seu per suam rationem formaliter pertinet veritates scibiles. Unde si ergo ita quod scholasticus per principia subjecti intelligat cum datate esse aut cum finalitate. hic n. intellectus longe alienus est a sensu phis. accedit. n. subjecto scie quod sit catus vel incertus de pendens vel independens in suo esse et hoc in quoque genere catus vel principiis. Sed per principia subjecti intellegi phis casus ipsius subjecti non in esse sed in quantum scibile est. que catus sunt principia complexa per se non quibus de subjecto. saltem non habente perceptum simpliciter simplicitate. sciuntur passiones. Sed in sero quod nulla scia naturalis acquista secundum se tota nec prima nec subalterna secundum volem ratione secundum quod sunt tradite vniuersales scie potest habere subjectum secundum propriam rationem subjecti. Hoc illud sic declaro quilibet talis scia est de pluribus qualitatibus et genere et specie distinctis. quarum qualitatibus unaqueque per proprium quodquid est seu per propriam rationem formaliter pertinet per virtualiter.

suas proprias passiones sicut se habet ratione ad suas passiones et leo lapis et singule species specialissime secundum proprias rationes formales. et hoc siue phis aut metaphysica seu mathematicae considerentur. Sed cum nulla una natura aut qualitas per se considerata in tali scia possit pertinere virtute qualitatibus oes in eis per se ad istam sciam pertinentes. manifestum est quod nec eas pertinebit in cognoscere. Quod non poterit per suam rationem formaliter esse mediis per quid ad veritates proprias de huiusmodi qualitatibus scientias. Pro maxime notandum est quod cum nulla una qualitas sit que continet virtualiter oes veritates per se ad istam sciam pertinentes. Subjectum in qualibet scia deinde ponit illud quod virtualiter per suam rationem pertinet proprias veritates scibiles istius habitus scientifici. et illud erit subjectum alicuius per istius scie secundum propriam rationem subjecti. quod per virtualiter pertinet et tunc scie h. non secundum propriam rationem. quod nullum tale potest dare sed quod illud magis accedit ad propriam rationem subjecti quam aliud in ista scia per se consideratum. ex eo quod ad proprias veritates scibiles istius scie h. virtualiter continetur. s. propter quod et ad alias qualitates per se consideratas h. primitate coitatis et predicationis et propterea est ponendum primum subjectum talis habitus. et hoc est quod alio recte dicit id est esse subjectum tunc et per hoc clarus intelliges in articulo secundo ubi hoc deductum ad singulas scias applicabo. nota eni. quod veritatem scibilem de qualibet specie specialissima in singulis scien- das subjectum secundum veram rationem subjecti. Quo ad secundum articulo. p. ponamus conclusiones deinde ad questionem respondere. Propria conclusio est ista. corpus mobile nullo modo potest esse subjectum per naturam phis. ita quod mobilitas sit formaliter ratione ipsius subjecti. immo respectu nullius substracti potest ponere mobilitas. prima ratione formaliter subjectum naturalis phis. hanc conclusionem sic probo. illud non potest esse prima ratione formaliter subjecti primi alicuius scie quod h. in subjecto aliquo priore per se ad istam sciam pertinet per se cum inheret in ipso subjectum. Sed mobilitas h. cum per se inheret in aliis prius. p. consideratum in natura phis ergo tecum. Adhuc per quod cum formaliter ratione priori subjectum sit simpliciter primum consideratum in talis scia et per istam rationem de ipso subjecto presupponit si est. et quod est ipsa est primum cognitum in illo genere. Adhuc probatur quoniam non ponit a phis et Comentator secundum phis corporis tex. commentarij. y. ab ipsa phis principiis effectuum per se ipsius motu. Cedit. n. motu in distinctione nature non tantum pars essentialis ipsius nature. sed tantum per se effectus in distinctione sue per se catus. Nam vero est simplus primum per se consideratum in scia naturali ut probabo in secunda conclusione. ergomotus seu mobilitas h. per se catus priori per quam inheret per quid habent per se naturam seu huiusmodi per se cum. Potest ad hoc adduci illud phis secundum phis corporis et Comentatoris tex. commentarii. lxxiiij. quod

motor primus non est naturalis quod probat hoc me-
dio. Motor primus non habet principium a
quo mouet. Sed motor naturalis h[oc] i se principium
motus per quod mouet. ergo primus mo-
tor non est naturalis nec phisice consideratis
quo ad eius quiditatem. negat itaq[ue] a priori mo-
tore motum naturale. quia negat ab eo uatu-
ram ac p[ro] hoc non pertinere per se ad physicam
considerationem. et sic puto minorē demonstratā
et conclusionē cum maior sit ex p[ro]positionibus
per se manifestis. Ex hac cōclusione infero q[uod]
illi qui dicunt motum esse formalem rationem sub-
iecti naturalis philosophie q[uod] est nobis noti-
or ipsa natura et principium cognoscendi princi-
pia rerum naturalium non recte philosophatur.
quoniam ex isto medio concluditur euidenter op-
positum. Ad quod probandum assumo dictū Co-
mentatoris q[uod] ipsi accipiunt pro maximo funda-
mento scilicet q[uod] motum esse est p[ro] se notum i ista
scientia et principium cognitionis in ea. Licet
Comentator prior physicoz cōmento. vix. nō di-
cat q[uod] motum e[st] sit per se notum. tamē dicit mul-
titudinem et motum esse principia cognitionis in
hac sciētia arguendo cōtra eos qui discebant om-
nia e[st] unum ens et imobile. non vult ergo q[uod]
motum e[st] sit magis per se notum q[uod] multitudi-
ne entium esse et trunq[ue] est per se notum nobis
hoc est manifestū ad sensu[m] et principiu[m] cogni-
tionis rerum naturaliu[m]. hoc est demonstratio[n]e
quia et a posteriori. Unde arguit ibidem con-
tra negantes motum tanquam effectū notissimum
nature q[uod] habet negare naturam dicens ablato
motu nō erit illuc principiu[m] mouēdi sciz natura.
Hoc idēz declarat philosopus prior physicoz
cum dicit. Innata est nobis via ex notioribus
et certioribus nobis ad notiora et certiora na-
ture. vbi Comentator comēto scđo dicit q[uod] via in
hac sciētia ē incipere a rebus notis apud nos
ad res notas apud naturam. et ignotas apud
nos. et q[uod] impossibile est aliter incedere i hac scia
quia ut plurimuz precipue in prima acquisitione
bus doctrinae vtimur demonstratōne signi-
fici q[uod] est. Ex his arguitur sic. quicquid est princi-
piu[m] demonstratis quia et nobis notius et certius
est posteri f[or]mam naturam et demonstrabile propter
quid per id quod ē prius secundū naturam. Sed
motus vel mobilitas quod p[ro] eodez habeo i p[ro]-
posito. seu multitudine et huiusmodi accidentia
sensibilia seu effectus nature sunt principia de-
monstrationis q[uod] et nobis notiora. sicut sunt
posteriora f[or]mam naturam et demonstrabilia ppter
quid. Motor patet quo ad primaz de priori-
tate ex dictio physici et Comentatoris ut su-
pra. et quo ad scđaz quia cū talia notiora nobis
in hac sciētia sint per se effectus aliquius per se
causa et patet de motu respectu nature. et d[icitu]r

tstudie respectu principij. et sic d[icitu]r nata fūt
p suas cas p se sciri. et sic ē motor clare probata.
Motor ē manifesta et ē ipsi philosophi i pluris
bus locis accipit. n. motū p medio ad probandum
primum motorē. vbi clarū ē q[uod] demonstrat q[uod] et ad
probandum naturā sicut allegatum ē dictū p[ro]metia/
toris prior physicoz p[ro]meto octauo ver[us] q[uod] nega-
to motu negat principiu[m] motū ver[us] nā. et ita phy-
sicoz in principio arguit ex motu naturā. Iste
demonstratōes sūt a signo seu q[uod] vi p[ro]p[ri]o. Ex con-
clusiōe huius rōnis deduco manifeste errore[rum]
istius opiniois sic. Rō formalis subiectua est
prior nota f[or]mam naturā i ista scia. sed motus nō est
prior notus i nālī philosophia f[or]mam naturā. Ig[ue]
tur nō ē prior rō formalis subiectū ipsi physicoz
philosophie. Motor notissima ē q[uod] subiectū f[or]mam rō/
nez formalē ē simpliciter primū i illa scia cuius
est subiectū f[or]mam se cōsiderata nō vt p[ro]p[ri]atur ad a/
liquē intellectū. et f[or]mam istā rationē ē principiu[m] pri-
muz in ipsa scia. et p[ro]sequēs primū f[or]mam naturā
ex deductōe p[ro]p[ri]o physicoz et priori posteriori. et i
alios locis pluribus certissima. Et hāc rationē
cōcedunt plures clarissimi Thomistaz dicētes
scūm Thomā nō sensisse mobilitatē cū sit pas-
sio demonstrabilis ppter quid esse rationē forma-
lez. Sz p[ro]ipsaz ut nobis notiorē círculoquitur
verā rationē formalē subiecti natura priorē ipsa
mobilitate sicut etiaz debent exponere Albertu[m]
magnum qui mente[rum] ei[us] bene capiunt. Et
sic videtur probata prima conclusio. Ex qua cū
suis deductionibus insertur q[uod] opinatiōes nō be-
ne capiunt quid est subiectū esse prior notum in
scientia intelligūt enī illud debere esse primo
notum quo ad sensum tanquam principium co-
gnitiōis in acquisitione doctrine. quod falsum
est in his sciētia in quibus nō sūt eadez primo
nota nobis et nature ut se habet in naturali p[ro]p[ri]o
philosophia et divina. Sed est intelligēduz illud
debere esse primo notum secundū naturam i ipsa
sciētia secundū se. Et ideo ipsa sciētia presuppo-
nit de ipso tanquam de primo principio i tali sciē-
tia si est tanquam de notissimo in se quare ipa non
probat subiectū eē. Et p[ro]supponit quid nominis
investigādo quid rei licet arti sex i acquirēda do-
ctrina cum pcedata magis notis ad sensu pos-
sit p[ro] demonstrationē q[uod] deuenire i notitia subie-
cti. et hoc p[ro] effectus notos nobis ad casū primā
i tali scia notiorē apd naturā. Et iste ē pcessus
p[ro] tradēdo philosophia nālē et divinā. Etiaz
cā erroris opinatiū fuit quia nō distinxerūt de
scia i se et i nobis. quā distinctionē inuit p[ro]p[ri]us p[ro]
physicoz. Claz. n. ē naturalē p[ro]philosophiam et
divinā h[ab]ere p[ro]p[ri]a demonstrationū ppqd. et
tamē i priori traditōe et acquisitionē pcedim⁹ quia.
Et vero illud ē ponēdu subiectum formale q[uod]

est primū fīm naturā. t ī ipsa sciētia fīm se. non
autē q̄ ē pīmū quo ad nos. t hec de prima cō
clusiōe. Secūda cōclusio subiectū primū na
turalis ph ylosophie ē substātia naturalis inq̄
tum naturalis sic quod natura aut naturalitas
sit prima rō formalis ipsius subiecti. Ad cuius
pbationē prio notādū ē q̄ cū nulla ex vniuersa
libus sciētijs possit fīm se totā hēre subiectum
fīm pīrīa rōnē vt in scđo deducto primū articu
li declaratū ē dīco illud ponēdum esse subie
ctū primū. quod magis accedit i talī sciētia ad
pīrīa rationē subiecti. Illud autē videt esse qd̄
cōtinet ppter quid per suā rationē formalē seu
immediate primas veritates seu passiōes istius
sciētiae. t tale semp ē i huiusmodi sciētijs cōmu
ne aliquod inclū per se in quiditatibus seu na
turis inferioribus p se cōsideratis in talī bitu.
nāz nibī altū iquātū tale pōt cōtinere virtua
liter prio istas pīras passiones. Et illud līz nō
sit subiectū respectu omnisz veritatuz scibillū
Illijs bītus fīm propriā rōnez. tamē ponit sub
iectū primū qz inquātū tale habet virtualez cō
tinētiam ad primas passiones t per suā forma
lez rōnem si habet cōceptuz cōposituz per se.
vnū ē medīlū propter quid ad sciēdas primas
veritates t ad alia inferiora habet cōstatē pīdi
cationis seu primitatē cōtatis sic vt oīs veri
tas p se pertinēs ad istaz sciētiaz. aut q̄ it d̄ isto
subiecto prio per eius pīrīa rationē formalē.
aut de parte istius subiecti essentiali subiectua
vel integrali si habeat huiusmodi partes. vel d̄
aliquo essentialiter attributo ad ipsuz subiectū
primū. t in hoc complef adequate notitia talis
habitus. Ad pposituz applicādo dīco q̄ nibīl
est i tota naturali ph ylosophia quod magis ac
cedat ad pīrīam rationē subiecti q̄z substantia
naturalis. Nam motus fz suas spēs est prima
passio physica. t deinde ea que ad motū conse
quūtūr vt locus vacuū tempus continuum tc.
Motus vero est per se effectus uature. So
la itaq̄ natura inquātū talis cōtinet virtualē
prio motuz tanquā pīrīū effectū. t ea que ad
motū necessario consequūtūr quod clare dīcit
phylosophus in 3: physicoz in pīcipio vbi di
cit. quoniam autē natura ē pīcipiū motus t que
tis t mutatōis. Sciētia autē nobis ē de natura.
oportet nō ignorare quid sit motus. necessariū
est eīm ignorato motu expone tanquā effectuz
p se necessariū ē ignorare naturā. s. tanquā p se
causaz arguit a posteriori. t pīmetator cōmēto
prio sic inquit. Incepit notificare cāz pp quaz
cōtingit ei loqui i hoc libro de motu t de re
bus que cōsequūtūr motū quoniam cōsideratio
eīus est de natura tc. Hoc idēz aperte dīcit cō
mento scđo habet itaq̄ substātia naturalis vir
tualez continētā ad pīras passiones ph ylosophicas

t primitatē cōtatis ad oēs qdītates ph ycas
q̄b p se iſūt huiusmōi pīrie passiōis. ergo p clu
dī aptes bāz nālē eē subiectū priuz. Hāc p clō
nē sic declaratā pbo pī. auctoritatib̄ ph y t cō
mentatoris fo rōe p auftitatē t rōnē itēdo pi
bare pīcipiū rōz formalē subiecti eē nāz. nād
substracto aut ponat corp'ens vīs bāz ē mag.
vīs apd ph ym. pono tñ p substracto q̄ pōit ip
se Bristo. t pīmen. ponēdo bāz nālē subiectuz
primū 6: metha. i pīn. vbi assignat subiecta iri
uz pīaz scīaz sic iquit. Qām ēo ph yca scīa est
cīrca qdā gen' entis. nā circatalē ē bāz i qua
ē pīn" mot" t stat" i ea. cū dīcit bāz dat sub
stractū cū dīcit i qua ē pīn" dat rōz formalē. ip
sa z nāz idē pīmē. nec clarl̄ assignare potuſſet
subiectū primū ph yscū. ac iō nī vī pīdēdū esse
d̄ itētōe ph y. prefea pīmetator 2: physicoz pīmē
to 3: i fine apte hoc dīcit qn̄ iquītīc. Et sciēdū
ē q̄ subiectū isti libri ē nā t pīcipia nālia cū
sint cōla oīb̄ rebus naturalibus tc. t iō dīcit
ph ūs scđo physicoz tētare demōstrare naturā
ridiculū ē qm̄ manifestū ē per se naturā eē. Et
pīmetator pīmēto 6: t naturā eē ē māfestū p se
expone notū p se fz naturā qz ē p pōitio per se
nota t imēdīata. ac iō ridiculū ē demōstrare eā
qm̄ nō bāz apd physicū me" pp qd. st. n. eēt mā
festū naturā eē ad sensuz tm̄. t apd nos sicut ē
māfestū notū mātitudinē pōne t huiusmodi
sensibilia eē nō eēt ridiculū tētare demōstrare
quēadmodū. t si sit notū p se ad sensuz lunam
eclipsari qz tñ nō ē p se notū fz naturā qz habz
cāz p se nō ē ridiculū demōstrare imo postquā
fuerit illib̄ verū cognitū. s. lunā eclipsari p expīe
tā. t qz adiuēta p se cā pīq̄sitoz diuidēdo t cō
ponēdo scīe pī. gradu cognitōis t certitudis
vīz pp qd p cāz p se. Ita d̄ motu pōne tb̄ mōi
se bāz i phia. nā lḡ ē simpl̄ pī" qd̄ pīt ad ph y
scū pīsideratōz. t ita formalē rō pīmi subiecti. et
hoc itēdēs pīmē. pīe. physicoz cū dīxīt q̄ su
biectū artīl̄ sūt nī res sensibiles dīclarat qd̄ i
tēlligat p sensibile. t dīcit subiectū dīco fīm q̄
trāsmutat d̄ se. t vīs pīpōit qd̄ p trāsmutaōem
itēllat t dīcit. t fz q̄ bāz se pīn" mot" t gēt.
ecce nāz vbi pīmē. sensibile t motū resoluit i nāz
tāq̄ i simpl̄ pī" t pīn" istoz q̄ valde notādū est
ad bāz mētē pīmē. i hoc q̄sito. t vt pīmū vbi
dīcit ph ūs ph yca eē d̄ mobilib̄ expoīt hoc ē d̄
bāz pīn" mot" t gēt. t ita reducīt motuz ad
nāz vt pīz illib̄ supradīcūz d̄ fo ph ycoz tex. pīmet
73. q̄ mota mouēt pīnēt p se ad ph yscū red
dit cām quā bāz pīcipiū motus que nō mota
mouēt nō p se pīnēt ad ph yscū q̄a mot" nī bāz
pīcipiūz. mouēt enīz nō ph yscū ē nō bāz
pīn" mot". s. naturā. tc. t qdā adducūt i pīmū
illud Cōmētatoris. 12: metha. pīmento. 45.
vbi dīcit q̄ corp'mobile ē subm̄ ph yca nālis hoc

est primū fīm naturā. et ī ipsa sciētia fīm se. non
autē q̄ ē p̄mū quo ad nos. et hec de prima cō
clusiōe. Secūda cōclusio subiectū primū na
turalis ph ylosophie ē substātia naturalis inq̄z
tum naturalis sic quod natura aut naturalitas
sit prima rō formalis ipsius subiecti. Ad cuius
pbationē prio notādū ē q̄ cū nulla ex vniuersa
libus sciētijs possit fīm se totā hēre subiectum
fīm p̄priā rōne vt in scđo deducto primū articu
li declaratū ē dico illud ponēdum esse subie
ctū primū. quod magis accedit i talī sciētia ad
p̄priā rationē subiecti. Illud autē videt esse qđ
cōtinet ppter quid per suā rationē formalē seu
immediate primas veritates seu passiōes istius
sciētie. et tale semp ē i huiusmodi sciētijs cōmu
ne aliquod inclū per se in quiditatibus seu na
turis inferioribus p̄ se cōsideratis i talī bitu.
nāz nībī aliud iquātūz tale pōt cōtinere virtua
liter prio istas p̄rias passiones. Et illud līz nō
sit subiectū respectu omnisz veritatuz scibīlū
illius bitus fīm propriā rōne. tamē ponis sub
iectū primū q̄r inquātū tale habet virtualez cō
tinētiam ad primas passiones et per suā forma
lez rōnem si habet cōceptuz cōposituz per se.
vñ ē mediū propter quid ad sciēdas primas
veritates et ad alia inferiora habet cōstatē p̄di
cationis seu primatē cōtatis sic vt oīs veri
tas p̄ se pertinēs ad istaz sciētiaz. aut q̄r it d̄ isto
subiecto prio per eius p̄priā rationē formalē.
aut de parte istius subiecti essentiali subiectiuā
vel integrali si habeat huiusmodi partes. vel d̄
aliquo essentialiter attributo ad ipsuz subiectū
primū. et in hoc complef adequate notitia talis
habitus. Ad p̄posituz applicādo dico q̄ nībī
est i tota naturali philosophia quod magis ac
cedat ad p̄priam rationē subiecti q̄z substātia
naturalis. Nam motus fz suas spēs est prima
passio physica. et deinde ea que ad motū conse
quūtūr ut locus vacuū tempus continuum tc.
Motus vero est per se effectus uature. So
la itaqz natura inquātū talis continet virtualez
prio motuz. tanquā p̄priū effectū. et ea que ad
motū necessario consequūtūr quod clare dicit
ph ylosophus in 3° phisycor in p̄cipio vbi di
cit. quoniam autē natura ē p̄cipiū motus et que
tis et mutatiōs. Sciētia autē nobis ē de natura.
oportet nō ignorare quid sit motus. necessariū
est eīm ignorato motu expone tanquā effectuz
p̄ se necessariū ē ignorare naturā. s. tanquā p̄ se
causaz arguit a posteriori. et p̄metator cōmēto
prioris inquit. Incepit notificare cāz pp quaz
cōtingit ei loqui i hoc libro de motu et de re
bus que cōsequūtūr motū quoniam cōsideratio
eius est de natura tc. Hoc de zaperte dicit cō
mento scđo habet itaqz substātia naturalis vir
tualez continētā ad p̄rias passiones phisycas

et primatē cōstatē ad oēs qđitates phycas
q̄b p̄ se isūt huiusmōi p̄rie passiōis. ergo p̄clu
dis apte s̄bz nālē eē subiectū priuz. Hāc p̄clo
nē sic declaratā p̄bo p̄ auctoritatib̄ ph y et cō
mentatoris hō rōe p̄ auctitatē et rōnē itēdo p̄
bare p̄cipiū rōz formalē subiectū eē nāz. nād
substracto aut ponas corp'ens v̄lsba nī ē mag.
v̄ls ap̄d phym. pono tñ p̄ substracto q̄ p̄itip
se Aristo. et p̄men. ponēdo s̄bz nālē subiectuz
primū 6° metha. i p̄rin. vbi assignat subiecta tr̄
uz p̄riaz sciaz sic iquit. Qām v̄o ph yca scia est
circa qđdā gen' entis. nā circatalē ē s̄bz i qua
ē p̄rin" mot" et stat" i ea. cū dicit s̄bam dat sub
stractū cū dicit i qua ē p̄rin" dat rōz formalē. ip
sa z nāz idē p̄mē. nec clari" assignare potuisset
subiectū primū phisycū. ac tō nī v̄i p̄tēdēduelle
d̄ itētōe phī. prelea p̄metator 2° physicoz p̄mē
to 3° i fine apte hoc dicit qñ iquitsic. Et sciēdū
ē q̄ subiectū isti" libri ē nā et p̄cipia nālia cū
sint cōia oīb̄ rebus naturalibus tc. et iō dicit
phūs scđo physicoz tētare demōstrare naturā
ridiculū ē qm̄ mansfestū ē per se naturā eē. Et
p̄metator p̄mēto 6° et naturā eē ē māifestū p̄ se
expone notū p̄ se fz naturā q̄r ē p̄positio per se
nota et īmediata. ac iō ridiculū ē demōstrare eā
qm̄ nō h̄z ap̄d physicū me" pp qd. st. n. eēt mā
festū naturā eē ad sensu z tñ. et ap̄d nos sicut ē
māifestū notū mīltitudinē p̄pōne et huiusmodi
sensibilia eē nō eēt ridiculū tētare demōstrare
quēadmodū. et si sit notū p̄ se ad sensu z lunam
eclipsari q̄r tñ nō ē p̄ se notū fz naturā q̄r habz
cāz p̄ se nō ē ridiculū demōstrare imo postquā
fuerit illud verū cognitū. s. lunā eclipsari p̄ expiē
llā. et q̄r adiuēta p̄ se cā p̄ iqsitōz diuidēdo et cō
ponēdo scie p̄ gradu cognitōis et certitudis
vñz pp qd p̄ cāz p̄ se. Ita d̄ motu p̄pōne tb̄mōi
se h̄z i phīa. nā i gr̄ ē simplr p̄" qđ p̄tēt ad phī
sicū p̄sideratōz. et ita formalē rō p̄mī subiecti. et
hoc itēdēs p̄mē. phe. physicoz cū dixisset q̄ su
biectū arī sūt nisi res sensibiles d̄clarat qd i
telligat p̄ sensibile. et dicit subiectū dico fīm q̄
trāsmutat d̄ se. et v̄ls p̄pōit qd p̄ trāsmutādēm
itellat et dicit. et fz q̄ h̄nt d̄ se p̄rin" mot" et qēt.
ecce nāz v̄bi p̄mē. sensibile et motū resolut i nāz
iāqz i simplr p̄" et p̄n" istoz q̄ valde notādū est
ad h̄ndā mētē p̄mē. i hoc q̄sito. et vt p̄linū v̄bi
dicit phūs phycā eē d̄ mobilib̄ expōit hoc ē d̄
h̄ntib̄ p̄n" mot" et qēt. et ita reducit motuz ad
nāz vt p̄z illud supradicūz d̄ kō phisycor tex. p̄mē
73. q̄ mota mouēt p̄linēt p̄ se ad phisicū red
dit cām quia h̄nt p̄cipiū motus que nō mota
mouēt nō p̄ se p̄linēt ad phisicū q̄a mot" n̄ h̄nt
p̄cipiūz. mouens enīz nō phisicū ē nō h̄ns
p̄n" mot". s. naturā. tc. et qđā adducūt i p̄rium
illud Cōmētatoris. 12° methafī. p̄mento. 45.
v̄bi dicit q̄ corp'mobile ē subm̄ phīe nālis hoc

nō cogit q̄r s̄b̄ arguen? ḡ alex. pbando, q̄ nulla scia p̄bat suū subiec" eē. s. pp qd s̄z bñ a signo i duē p̄ exēp. q̄ cōp" mobile ē sub" exēpla. n. po nim" rc. ibid ēt dicit q̄ nāz eē ē p se no" q̄ dicta s̄bi dsub. non concludunt sicut ea que superius posita sunt de mente sua t̄ hec quo ad auctoritates sufficient. Ratione probatur sic illud in quantum tale est primū subiectū naturalis phisosophie quod p̄ suam rationē formalē cōtinet primo virtualiter primas veritates phicas ac per se includitur in qualibet quiditate natura- li per se mobili t̄ ad qd omnia alia per se a phisico habity considerata habent essentialem attributionē s̄z substātia naturalis est huiusmodi ergo rce. Manifestū est. n. naturā esse per se causaz motus vt declaratiū est in questione prima. t̄ ita eē priorē t̄ notiorē fm naturam. ergo cum deuenit fuerit ad perfectam cognitionem nature per motum demonstratiō e signi vīla priori quo ad nos ad prius notiusqz quo ad naturam posterit phisicus procedere p̄rō gradu certitudi- nis a nā vīa p̄ secā pp quid ad motū sciendum vere nālī. t̄ erit ēt demonstratiō ppter quid ex notioribus t̄ p̄orsibus fm naturā. t̄ iste est mo- dus acquirēdi sciām in phīa naturali t̄ diuina ut p̄z primo phisicoz t̄ p̄rō metaphysice. pa- tet et scđo posteriorz de duplīci modo acquirē di sciām vīz qz p̄rō secundo propter quid de eadem veritate scibīlī. t̄ hoc vīi non sunt eadē priora t̄ nota nobis t̄ nature vt se habet in phīsica t̄ diuina. Patet igit̄ q̄ nō bene dicūt dicen- tes q̄ eque notū ē fm naturā vel magis motuz esse quā naturā eē t̄ tamē ita dicūt negātes illā deductionē eē demonstrationē per hoc qz pro- cedit ex eque vel minus notis q̄ non sequit̄ nisi intelligant secūdum naturā. t̄ illud est manife- ste falsum. vt supra est probatū. postea q̄ ad que- stionē vt puto sufficenter est responsum quod in secūdo articulo me facturū pollicitus eram. alta duo eodē articulo expedienda agredor. t̄ primo subiecta assignabo alias sciarum pro parte t̄ in hoc dabo modum assignādi subiectū in singulis scijs. Nā in qualibet scia aduertē- dum est que sunt prime passiones t̄ veritates per se ad illā scientiā pertinentes. Inde inquisi- rendum est illud de quo primo demonstratur. Postremo que sit ratio t̄ persecā per quā p̄ti- nentur primo. t̄ demonstrantur de illo pp qd que ratio est simpliciter prima in tali scientia. Et per n̄b̄l prius t̄ notius secundum naturā per se pertinentes ad illā scientiā propter quid d̄ monstrarunt quoniam si est illius rationis pre- supponit in tota illa scientia cuz sit simpliciter primum. t̄ illud tale est subiectum primum. Et illa ratio erit formalis ratio prima illius subie- citi. t̄ qm ille prime passiones sunt cōmunes ad omnes quiditates per se in tali habitu conside- ratas illud subiectū cum illas virtualiter p̄. con- tineat. erit aliquod cōmune superius ad illas oēs qditates. ex hoc t̄ alijs sup̄sus declarati fa- cile ē assignare subiecta in singulis scijs. t̄ ideo in p̄. phīa cui" passiones p̄rie sunt trāscenden- tes t̄ cōmuniſſime omnibus rebus n̄b̄l potest adequa. eas p̄tiere simul n̄cōtissimū. ac sō po- n̄t subiec" p̄ ens simpli. t̄ ens ex nāre iōgītū

ens q. s. est cōmune vniuocū vniuocatōne ana-
logie deo & creature substātie & accidēti. Ens
enim cōmune ad ens reale & ratiōis cū sit pu-
re equiuocum subiectum prime scientie eē nō
potest. quoniam equiuocum nullius artis pōt
esse subiectum vt dicit Cōmentator quarto me-
thaphisice cōmento secundo nec ens finitū qd
immediate descēdit i decē gnaq; phaſauitoritate
philosophi 4.º metha. dicētis ē sciaq; speculas
ens in quantum ens & que huic insunt secūdū
se. Alio vero abſindunt partes entis. & circa
illam speculantur & celi. vbi cōmentator cōmen-
to primo iquit q hic philosoph' determinat su-
biectum istius aris. & accidentia & cās ei. Idē
sexta methaphisice. ratione probatur idē. nā
accidētia ppria entis sunt paſſiones vnicē. pu-
ta vnum verum bonum & diſtincte vt eē vel nō
esse possibile vel necessarium. & huiusmodi que
prime nature ac alijs substātis abſtracti conue-
niunt. & non niſi per rationē entis igitur ens vt
illas includit est cōmune substātis ſeparatis
omnibus & rebus predicalentalib'. illi enim
qui dicuntens limitatum vt immediate descēdit
in decem genera esse primum subiectum metha-
phisice contradicūt aristoteli magistro suo & ſi
bi manifeſte concedūt. n. in ea queſtione geniſ
ſubiectiarū ſeparatarum esse principalem ptez
ſubiecti methaphisice igitur ſubiecti metha-
phisice eſt totū vniuersale respectu prime substā-
tie que fm eos nō eſt per ſe in p̄dicamēto. ergo
ens quod eſt ſubiecti methaphisice ē cōmune
prime nature & omnib' alijs naturis. Pōit
enim cōmentator 6.º methaphisice cōmento. 2.º
q ſcīentia nobilior eſt generis nobilioris. Ido
ſcīentia diuina que eſt de deo eſt nobilior. ſed n̄
eſt de deo vt de ſubiecto primo & totali vt ipſi
dicūt. ergo ſcīentia diuina eſt de deo vt de pri-
ncipali parte ſubiecti. igif deus per ſe cōtinetur
ſub ſubiecto primo prime phisie. ſed nō cōtinet
per ſe ſub ente p̄dicamētali igitur illud nō ē
ſubiectū primum & ex hac ſentētia phisie & cōmē-
tatoris. habetur expreſſe q. 3.º cōditio & 8.º quas
ipſi ponūt requiri ad rationē ſubiecti non ſunt
necessarie vñiuerſalitas & habere principia
in eē. naꝝ de deo eſt nobilissima & perfectissima
ſcientia vt dicūt p̄bus & Cōmentator vt ſupra et
tamen deus eſt maxime vnuſ & singularis. & cū
ſit ſimpliſter primum in natura nullū h̄z prin-
cipiū ſue entitatis vt vult phisicorum &
12.º methaphisice. Idez & de ſingulis ſubſtan-
tiaſ ſeparatis & eſſentiis corporū celeſtium quo
ad ſingularitatē. accidunt itaq; ſubiecto p̄rio.
Ille due conditiones. ſ. vñiuerſalitas p̄ quan-
to in ſcīentiaſ cōmuniſbus assignatur ſubiectum
cōtinenſ primas paſſiones cōmunes. ac ideo
illud eſt cōmune & tamen ſit ſubiectū aliquod

vere ſcientie cum ſūma ſingularitatē. Octaua
patet q non eſt neceſſaria. ac ideo non p̄uenit
ſubiecto prime philofophie nec principali p̄ti
lliuiſ ſubiecti. ſaltē prime ſubstantie ſepareate
& prime nature penitus independenti. Subie-
ctis autē aliarum ſcīentiaſ cōuenit illa cōditio
p̄ quāto ſunt de rebus principiatis in eſte & de
pendentibus in ſua ſubstantia a primo ente. qno
modo vero intelligatnr illud phis. 4.º methaphi-
ſice & Cōmentatoris q̄ querimus cās entis in
quantū ens patet q si cuius libet entis determi-
nati alterius a primo ſint cause & principia in-
complexa que ſunt cause in eſte primi tñ entis n̄
ſunt cause incōplexa vt patet per philofophus
ſed cū ſit ſubiectū alicuius ſcīentie habet neceſ-
ſario principia cōplexa quibus aliquid ſciatur
de ipso & habere huiusmodi principia eſt de ra-
tionē ſubiecti ſcīentie ſaltem ſubiecti compoſit.
hoc modo ipſus entis in quantū ens querimus
principia & ille ſunt p̄poſitiones per ſe note &
immediate formate ex tali ſubiecto vel formaliter
rationē ſubiecti. Mathematice vero ponitur
ſubiectū primū non magnitudo ſed quātitas in
quantū quātitas includēs materiā intelligib-
leū & conceptū confuſum. nā ſic continent pa-
ſſiones primas & cōmunes tā magnitudini que
paſſiones ad geometriam per ſe pertinēt cuius
magnitudo eſt primū ſubiectū. Hec ē quātitas
per ſe contracta ad magnitudinez q̄ numeri. q̄
paſſiones ad arithmeticā per ſe periuient & ipſi
us arithmetice ſubiectum primū eſt numerus
bi nāq; duo habitus ſunt due prime partes ma-
thematische ſcīentie. & hec de primis habitibus
theoricis dictaſint. Eddūt theologi ſacrā theo-
logiam inter ſcīentias primas que eſt de deo. i
quantū deus ſub propria ratione deſtituit ſecū-
dum quā rationē habet propria principia & p-
rincipia ſcībiles que ratio propria conſtituit
aliud genus ſcībile ſuperius dictis vt in. 3.º
ſecundi articuli. Declarando videbitur. Post
hanc que per ſe praticā eſt locatur medicina q̄
naturali philofophie ſubalternatur. cuius ſu-
biectū non eſt enſ per ſe vnum cū addat eo qd
eſt ſubiectū ſubalternate ſcīentie differentiā ac
cidentale. ſanabile & egrotabile cū ſint pa-
ſſiones prime ſcībiles habentes per ſe cauſam
in ſubiecto nō poſſunt poſi prima ratio forma-
lis ſubiectua vt de mobilitate ſupra dictum ē.
Clarissimi enim medici dicunt ſanabile & egro-
tabile eſte primas paſſiones corporis humani
& licet ſubiectum materiale poſſet aut deberet
poſi corpus animale perfectum quiſ quodlibet
tale ſit ſanabile & egrotabile tamen ſolet
poſi corpus humanum tāquā p̄ ſperfectissima
corporis aialis ē. n. mixtū pſfectissima mixtione
& pplexioꝝ pſfectissia pplexi. iter ceta corporis

ānsmata. Hic tamē intēdo p̄cipialē de formalit
ratione. et dico cū corpus humanum mixtū com
plexionatum p̄pria mixtione et p̄plexione et par
tes corporis humani p̄sideret per se naturalis
philosophus. Quidam addit respectum seu
ordinem talis corporis sic complexionati ad p
portionē vel disproportionem p̄plexionis seu
humorū tāquā diām accidentalē ad id quod per
se a nāli philosopho p̄siderat et per talē differē
tiam accidentalem contrahit rem naturalem. et
sic constitutur subiectum p̄imum medicīne.
Ec p̄ hoc mediū subalternat nāli philosophie ac
ēt mathe. et si corp' hūanū pōas substractū addē
dū ē p̄ formaliū iōgū hz ordinē ad p̄portionē et
disproportionē humorū. Et fīm hāc rōnem for
male ē sanabile et egrotabile et a corpore huma
no sic p̄siderato accipiuñ p̄ia p̄cipia p̄ple
xa p̄ se nota p̄tīca qbus scīunq; iste passiones de
subiecto. Hec sūia habet a phō de sensu et sensa
to in p̄ncipio. Perspectiue vō que nāli et geōe
trie subalternat. assignat subiectū magnitudo
visualis. Quidam vō que nāli et arithmetice
subalternat. ponit subiectū p̄imum numerus so
norus. facile itaq; ex his erit in reliq; p̄ op̄ia
assignare subiecta. vt moralis phīle ponere su
biectū hominē iōquātū hz intellectū et volūtatez
liberā ad p̄tradictoria. p̄ hāc formalē rationem
includit p̄ima p̄ncipia p̄tīca qbus cōcludit ho
minē esse felicitabile tāquā p̄imam passionem.
et relique passiones prime ad illud genus scībili
tis p̄tinētes p̄ illā rationē demōstrantur. Et in
isto subiecto virtualis p̄. p̄tinens. et hec sufficiat
ad expeditionē scīdi articulo scībo exsoluedi. re
stat. 3^m. arti^m declarandū de modo multiplican
discias fīm genū et speciē. et p̄. quomō multi
plicant scīe fīm speciē sub eodez genē scībili ad
qd̄ declarādū noto. q̄ ex dictis arti^m. p̄. satis pa
tere pōt v̄z q̄ de eadē qdītate fīm eadē rōnē for
malem nō ē nīl vna scīa. Nā ista p̄uertunt hēre
vnū p̄ceptū qdītatuū qdītatiue adequatuz v̄tu
liter et ordinate p̄tinēte p̄prias passiones et esse
subiectū p̄. v̄nice scīe. Ad scīam aut que ē d̄ isto
subiecto p̄ se p̄tinet oīs veritas cuius resolutio
stat v̄ltimate ad p̄. p̄ceptū qdītatuū adequatuz
illius subiecti. Nā isto dato circūscripto quo
cūq; alio adhuc in talis subiecto includit illa ve
ritas. et ex hoc sequit p̄. q̄ eadē veritas scībili
formalē nō pōt per se p̄tinere ad diuersas scīe
tias q̄r nō pōt sic v̄ltimate resoluti in diuersos
p̄ceptus qdītatiuos nec p̄ p̄s virtuali in eis
cōtineri. Sequit scībo q̄ multe veritates possunt
scīri de aliquo subiecto sicut passiones entis de
re nāli q̄ nō p̄tinent p̄ se ad scīaz de re nāli. et hoc
q̄s clūn de infero et p̄ rōnē superioris. et ita el
līmata resolutio stat ad cōceptum qdītatuū
superioris. Sequit 3^m. q̄ scīe specificē distingunt

fīm distinctionē p̄ceptū qdītatuū v̄tualis p̄.
p̄tinentiū veritates scībiles. habitis his dico
ad multiplicādū scientias fīm speciem in eodez
genere scībili. Q̄z descendere sub subiecto per
se p̄mo mō. hoc ē ad quiditates p̄ se et essentialē
includētes p̄mū subiectū scībile et sub p̄dicato
hoc ē sub cōi passione ad p̄prias passiones illa
rum quiditatū. inquātū i eis saluas rō formalis
cōsiderādī subiectū p̄. verbī gratia figurabz. p̄
p̄ia passionē in quātū figura. et triangulus in
quātū triāgulus hz p̄pria passionem. et qua
drangulus suam p̄pria. et quelibet istaz passio
num v̄ltimate resoluti in propriū p̄ceptū qui
ditatiū sui p̄imi subiecti ut passio figure inqui
ditatem. p̄pria figure. Passio vero trianguli
in conceptū quiditatū trianguli tāquā in p̄
p̄ia et v̄ltimatā p̄ se cām adequatam et sic dicen
dum est de alijs quiditatibus specificis in omni
bus scientijs v̄niuersalibus. et tales scīe specie
distincte dīcūtur vna scīa secundū genū q̄a vni
us generis subiecti p̄imi. et hoc modo ponunt
plures habitus methafisici specie distinctis et
phīci. et ita in alijs. Descendendo aut sub subie
cto tantū per se primo modo et non sub predica
to. manet eadē scīa secundū speciem q̄r idem
medīm. iō non multiplicantur p̄prie p̄clusio
nes nisi numero sed est quasi explic^m. p̄clusiōis
p̄ius scīe sicut est ista p̄clusio isocheles habet
tres que scīf per triangulum q̄r triangulus hz
tres et v̄niuersaliter ita se habet quādōcūq; pas
sio superioris demōstratur de per se inferiori.
per illud superius vel per eius formalē rōnē
tanquā per medīm. Procedendo vero ad plu
res passiones ordinatas eiusdem subiecti mul
tiplicantur conclusiones non spē sed numero
eiusdem scīe spē. q̄r est idem medium ut demon
strando de homine risibile et inde disciplinabi
le per idem medium et ita se habet in omnibus
alijs. Et hec de multiplicatione scientiarum se
cundū speciem sub eodez genere scībili. Sed
ad distinctionem scientiāz secundū genū est
notandum q̄ scientie recipiunt p̄imam distin
ctionem a ratōne formalī subiecti p̄imi. et a for
malitate ratione considerandi subiectum p̄imum.
Quidam enīm considerat ens simpliciter
cōmuniſſimum inquantum ens q̄ secundū su
am formalem rationem ut est subiectum p̄imum
talīs habitus abstrahit a motu et sensu et a mate
ria sensibili et intelligibili. Nam mathematica
non abstrahit a materia intelligibili ut dicit phi
losophus septimo metaphysice textu cōmenti
36. et ut secundū distinctionē conceptum inclu
dit passiones. Ec ideo secundū se totum est
p̄imum genū scientie et aliud a qualibet alia
q̄ nō abstrahit ab altero illoꝝ aut q̄ includit pas
siones nō fīm distinctū p̄ceptū. descēdēdo itaq;

per se sub ente ad oēs qđitatis īquātū fīm p̄prias
rōes qđitatis abstrahit a motu & a sensu ma-
net idē genus scie. & iō oēs veritates qđitatis
fīm huiusmōi rōnē sunt methafisice. S̄z descen-
dendo p̄ se sub ente ad aliqđ p̄ se vñū q̄ p̄ se del-
minat ens vel p̄ se iferi? ad ens puta substātiā
per talem rationem formalem que est princi-
piū motus. & īquātūm princi-
piū motus quomō
se h̄z nā ad substātiām ī quā īmediatus per se
descēdit ens sā est aliud genus. s. phīcū. q̄z alia
rō formalis considerandi subiectum alia prin-
cipia p̄zia. & alie passiones prime que in cōce-
ptū qđitatiū illius subiecti primi sic cōside-
rati vltiate resoluūt. Descendēdo p̄stere ap-
se sub ente deuenit ad quātitatē que quātum ad
distictū p̄ceptū & ad passiones sic iclusas perti-
nit ad mathe^m & q̄ linea est quātitas p̄tinua s̄z
quātitas īquātū quātitas īcludēs mām intelli-
gibile ut h̄z p̄ceptū p̄fusum fīm quez p̄tinet eū
denter aliqua principia p̄ se nota. & p̄ illa passio-
nes quēadmodū de linea p̄fuse p̄cepta statī eni-
dens ē q̄ ipsa sit lōgītudo sine latitudine & pro-
funditate & fīm hanc rōnē p̄tinet passiones ma-
themāticas. nō tñ h̄z geometer distinctum p̄ce-
ptū līneē puta q̄ sit quātitas p̄tinua &c. qualē
p̄ceptū h̄z methafisicus quātitas in quātū quā-
titas sic formaliter p̄siderata p̄stituit. 3^o genus
scie q̄z de p̄prio subiecto formalī alio. hec a phi-
losopho clare accipiunt sexto meth. phīsice et
scđo phīcoꝝ. & ita hēmus tres habitus specula-
tiuos p̄mos q̄z formalis rō subiecti primi fa-
cit p̄ se vñū cū mālivel substracto q̄ p̄ se p̄sidera-
tur a scia supiore. Addunt theologi theologī.
Quattū gen^o q̄z addit ad ens p̄ se rōz p̄prias q̄
excedit totū gen^o nālis cognitōis ac p̄ h̄z p̄stituit
aliud genus a trīplici phīa naturali hoc. est na-
turaliter scibili. descendendo quidez per accīs
sub ente vel sub aliqđ per se īferiori ad ens vñ
sub subiecto p̄. naturalē philosophie vel mathe-
maticē. Addēdo. s. accidentalem differentiam
constitutur aliud genus scie & quidez multa ge-
nera q̄ genus scia subalterna appellatur. est. n.
scia subalterna de vno subiecto primo hāte con-
ceptuz vnum pacchis sient superius visum ē assi-
gnando subiecta prima sciaꝝ. vt verbigratia ī
perspectiva que est de magnitudine visuali. vi-
sualitas. n. differentiam accidentalem addit ad
magnitudinem vt patet. & illa est ratio formalis
subiectua. ē ergo perspectiva de illo cōceptu p̄
accīdēs tāquā de primo subiecto. q̄ subiectum
īquātū tale includit principia p̄ se nota & pro-
prias passiones que nō cōtinent precise ī alt-
na parte subiecti. sed ī toto subiecto adequate
īquātū tale est. quoniam ī talem conceptū su-
biectii vltimate resoluūt. & qđ dicit q̄ scia
subalterna accipit principia subalternātē nō

est intelligendū vñuersalit q̄ qualis principiū
subalternate sit conclusio ī subalternante &
cōmuniter dicit q̄ tunc nō pertierz per se & p̄
ad subalternatam quia resolutio eius starz ad su-
biectum subalternant & ad illam sciam per se per
tinet aliquod principium in cuius subiectū re-
soluit vltimate īcōueniens est autē principia p̄
alicuius scientie non pertinere per se primo ad
illam sciam. & non cōtineri primo ī subiecto il-
lius scientie quin de subiecto non sit scia nisi in
quantum ī eo cōtinenſ prima principia. & per
ea prop̄p̄ qđ propriæ conclusiones. sed est sic
intelligendum quod propriæ passio īclusa vir-
tualit in illo subiecto primo pot ī ferri ex diuer-
sis cōclusionibus diuersarum subalternantūz
quia principia prima subalternate īferuntur
ex diuersis conclusionibus subalternantūz &
hoc modo notitia principiorum subalternatīs
est cā notitiae principiorum subalternatē. Exem-
plum scđm Exem p̄ramidis fit perfectissima
visio sit ḡ exempligratia ista vna veritas perspe-
ctiva ipa continetur ī ratione adequata busus
subiecti līneē scilicet visualis & non ī altera p̄
te precise qđ probatur demonstrando sic istam
veritatē perspectivā f̄z līneā visualem breuiō
rem fit perfectior visio. Axis autem p̄ramidis
est huiusmodi igitur secundum axem p̄ramidis
fit perfectissima visio vltius illa principia re-
soluūt in rationes partium illius subiecti. &
tunc illa cōclusio sic resoluta scitur propter qđ
& ideo non potest quis scire subalternatam nisi
sciendo subalternantem. resolutio fit hoc modo
cuiuslibet p̄ramidis axis est linea breuior. hec
propositio est geometrica & agente & paciente
magis approximatis fortior est actio. hec est phi-
ca. Ex istis duabus sequitur propter quid qđ
actio visibilis oppositi visus secundum axes pi-
ramidis est fortior. & ita est dicendum in alijs
consimilibus & hec ad questionem dissoluendā
meo iudicio sufficere videntur & si minus acura-
te ac scite quam rei dignitas exposcat.

Finis egregie questionis naturalis phīsoso-
phie ab excellentissimo viro ac phīsophorum
& Theologorum principe nostra tempestate
Magistro Cometio hispanoordinis mino-
rum edito.